

Međunarodna konferencija DARIAH-EU radne skupine Theatralia “Performing Arts: Transitioning to the Digital Age”

Anamarija Žugić Borić

Od 15. do 17. ožujka 2023. godine u Zagrebu se održala međunarodna konferencija DARIAH-EU radne skupine Theatralia, posvećene istraživanju izvedbenih umjetnosti u kontekstu digitalne humanistike i digitalnih tehnologija. Konferencija „Performing Arts: Transitioning to the Digital Age“ podijelila je naslov s projektom u okviru kojega se i organizirala. Riječ je o dvogodišnjemu međunarodnom projektu koji svojim radnim skupinama financira konzorcij DARIAH-EU, europska Digitalna istraživačka infrastruktura za umjetnost i humanistiku. Članovi radne skupine odlučili su prve godine svojega djelovanja usmjeriti na ispitivanje razvijenosti područja prije nego što se posvete konkretnim projektima izgradnje novih ili nadogradnje postojećih digitalnih infrastruktura za proučavanje, prakticiranje i arhiviranje izvedbenih umjetnosti. Upravo je zbog toga okosnica dvogodišnjega projekta bila međunarodna konferencija, uz još nekoliko odvojenih radionica i tribina koje su nastojale pružiti edukativan materijal i vrijedno iskustvo za utvrđivanje najboljih praksi u digitalnom opisivanju kazališnoga gradiva i izvedbenih umjetnosti u širem smislu, zatim produkciju kazališta na digitalnim platformama, buduću uporabu digitalnih alata u teatrološkim istraživanjima i sl. Programski odbor konferencije činili su Anamarija Žugić Borić (Institut za etnologiju i folkloristiku, DARIAH-HR, voditeljica radne skupine Theatralia), Tihomir Živić (Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, suvoditelj radne skupine Theatralia), Ivana Slunjski (Hrvatsko društvo kazališnih kritičara i teatrologa), Martina Petranović (Odsjek za povijest hrvatskog kazališta HAZU-a), Koraljka Kuzman Šlogar (Institut za etnologiju

i folkloristiku, DARIAH-HR nacionalna koordinatorica) i Cécile Chantraine Braillon (Sveučilište La Rochelle).

Kako bi se obuhvatila sva tri područja relevantna za radnu skupinu: digitalno arhiviranje kazališta, digitalno proučavanje kazališta i kazalište, odnosno izvedbene umjetnosti na digitalnim platformama, konferencija je nosila znanstveno-stručni predznak, pa se i poziv na sudjelovanje uputio teatrologima, baštinskim stručnjacima, izvedbenim umjetnicima te drugim umjetnicima i stručnjacima u očistu izvedbenih umjetnosti. Konferencija je pripremljena u suorganizaciji s Hrvatskim društvom kazališnih kritičara i teatrologa (Zagreb), Hrvatskim centrom ITI – International Theatre Institute (Zagreb), Odsjekom za povijest hrvatskog kazališta Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU (Zagreb), Institutom za etnologiju i folkloristiku (Zagreb) te DARIAH-HR koordinacijskim uredom, koji se nalazi pri navedenom Institutu, uz odaziv dvadeset izlagača iz cijeloga svijeta sa sedamnaest izlaganja. Kako bi se osigurala što veća diseminacija te raznovrsnost izlagača i tema, omogućila su se izlaganja i prijenos uživo putem platforme Zoom. Konferencija se odvijala u dvorani Vile Arko na Gornjemu gradu, u prostoru Hrvatskog centra ITI na čelu s dramaturginjom i urednicom Željkom Turčinović, koja je zajedno s voditeljicom radne skupine Theatralia, teatrologinjom Anamarijom Žugić Borić, održala pozdravni govor i otvorila konferenciju.

Dan prije službenog otvorenja skupa u Velikoj dvorani Centra mladih Ribnjak održala se pretkonferencijska radionica imena *When Theatre Meets Zoom + The e-spect@tor Experience*, koju su vodili kazališna redateljica Iva Srnec Hamer uz tehničku pomoć producenta Marka



Sudionici konferencije © DARIAH-HR

Milovca, francuska teatrologinja Cécile Chantraine Braillon sa svojim timom informatičkih stručnjaka, ukrajinski producent, redatelj i glumac Andrii Palatnyi te organizatorica cjelokupnog programa Anamarija Žugić Borić. Radionica je uključivala edukativni program za kazališne glumce i širu publiku. Naime, prije okupljanja obiju skupina polaznika 15. ožujka, gotovo mjesec dana održavali su se tečajevi i pokusi za glumce. Na njima su učili kako se kreativno služiti platformom Zoom za osmišljavanje i izvedbu digitalnih i hibridnih kazališnih predstava te uvijek bavili tekst predstave #WAR_DIARY kako bi je u hibridnom obliku izveli pred publikom na službeni dan radionice. Navedena predstava temelji se na monolozima ukrajinskih glumaca iz kijevskoga Centra za suvremenu umjetnost DAKH, koji su nastali na samom početku rata u Ukrajini i izvodili se online, a tematizira prelijevanje iskustva rata na dotadašnju percepciju kazališta i profesije glumca. Glumci polaznici radionice djelomice su izveli predstavu uživo putem platforme Zoom dok su bili dislocirani po raznim prostorijama Centra mladih Ribnjak da bi se za njezin završni dio okupili licem u lice s publikom u Velikoj dvorani. Za trajanja predstave publika je testirala digitalni alat e-spect@tor namijenjen bilježenju emocija u stvarnome

INFO

O konferenciji (s knjižicom sažetaka):

<https://dariah.hr/hr/dogadjaji-i-aktivnosti/konferencija-performing-arts-transitioning-to-the-digital-age/>

Videosnimke konferencije:

https://www.youtube.com/watch?v=x-qDBLZYLqY&list=PLPdu_a9pztuLEY6V1B78uJSN8xAO07-DF

WG Theatralia kontakt: theatralia@dariah.eu

WG Theatralia Twitter: <https://twitter.com/TheatraliaWG>

WG Theatralia web-stranica: <https://www.dariah.eu/activities/working-groups/theatralia/>



vremenu, koji je razvio spomenuti tim stručnjaka iz Francuske. Nakon što su izvedba i testiranje završili, uz smjernice voditelja održala se diskusija o uspješnosti alata i predstave. Blaga diskusija o dojmovima na koncu se prometnula u ozbiljnu teorijsku raspravu o utjecajima digitalnih tehnologija na promjenu, odnosno proširenje definicije kazališta te o pouzdanosti rezultata koje nude digitalni alati poput alata e-spect@ator, razvijeni, uz teatrološku pobudu, znanjima iz kognitivne znanosti. Važno je istaknuti da su materijali i zaključci s radionice poslužili kao sadržaj za teatrološku nastavu i seminarske radove studenata komparativne književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Započevši dan poslije radionice, konferencija je uz izlaganja uključila i dva plenarna predavanja te okrugli stol pod naslovom *Archiving and Digit(al)isation of Performing Arts in Theory and Practice*, koji je moderirala arhivska savjetnica Vlatka Lemić. Prvo plenarno predavanje, *Digital Theatre Studies: Crossing Perspective and Methods with Cognitive Science*, održala je spomenuta teatrologinja Cécile Chantraine Braillon. U njemu je predstavila teorijsku osnovu za različite interdisciplinarnе projekte na razmeđu teatrologije, informatike i kognitivne znanosti te dosadašnje uspješne primjere takve suradnje. Drugo plenarno predavanje, *Offline vs/ & Online: Digital Theatre in COVID and War*, održao je također već spomenuti Andrii Palatnyi pruživši uvid u ukrajinske domaće i međunarodne kazališne projekte koji su se zasnivali na uporabi digitalnih tehnologija, ponajviše komunikacijskih platformi, kada je uslijed pandemije COVID-19 i rata odlazak u kazalište bio onemogućen. Palatnyi je na koncu posebno

istaknuo da digitalni alati u kazališnoj produkciji i izvedbi izvršno funkcioniraju i izvan okvira pukog pomagala, odnosno kao samosvojan, umjetnički vrijedan modus ekspresije.

Na okruglome su stolu sudjelovali svi izlagači i slušatelji konferencije. Uz stručnu pomoć arhivisticke Vlatke Lemić teatrolozi su doznali više o arhivskoj legislativi i standardima za opisivanje arhivskoga gradiva kako bi složen zadatak arhiviranja već u svojoj prirodi promjenjivoga i standardima teško podredivoga kazališta ipak unekoliko olakšali. Između drugih važnih tema, govorilo se i o preduvjetima i principima za digitalizaciju kazališnoga gradiva te o budućnosti digitalnih baza podataka koje će objediniti informacije o arhivima izvedbenih umjetnosti i samo njihovo gradivo.

Tijekom dvaju konferencijskih dana izlaganja su okupila vrlo zanimljive aktere iz svijeta kazališta, a ukupno pet sesija zaokružilo se ponajviše prema srodnosti tema. Prvu sesiju činila su izlaganja Ozane Iveković, Gordane Vnuk i Donatelle Gavrilovich, usmjerena na uvodne postavke digitalne humanistike u kontekstu teatrologije i temeljne probleme digitalnog arhiviranja izvedbenih umjetnosti. Druga je sesija izlaganjima Gordana Krekovića, Vasiliki Kourou i Frédérica Juliana s Bridget Macintosh prikazala kako kompjutorski generirana glazba može nastati kao rezultat kazališne predstave i za kazališnu predstavu te kako se princip *linked (open) data* koristi za arhiviranje izvedbenih umjetnosti. Treća se sesija posvetila plesu: Ivana Slunjski govorila je o strategijama za dokumentiranje plesa, tzv. *body archives*, Bethany Johnstone predstavila je temeljne uvjete za razvoj budućih mrežno dostupnih plesnih registara i repozitorija,

a Kate Foley i Mila Čuljak prikazale su proces rada s digitalnim tehnologijama na plesnoj predstavi *Halimino putovanje*. U četvrtoj sesiji Ivana Bakal govorila je o kostimu u virtualnom okružju, Iva Srnc Hamer objasnila je proces učenja i adaptacije izvedbi za virtualne komunikacijske platforme, a izvedbeni umjetnik Igor Zenzerović pripremio je izvedbeno predavanje kako bi ukazao na probleme koji nastaju kada se efemerna, trenutkom nabijena umjetnička pojava poput performansa ugradi u okvire (gotovo) beskonačno rastezljivog *online* prostora koji sve pamti i ponavlja. Posljednja, peta sesija ugostila je Ivana Marušića Klifa i Ivana Lušićića Lika, dvojicu vizualnih umjetnika koji su izlagali o svojem radu s novomedijskim digitalnim praksama te o budućnosti oblikovanja svjetla u kazalištu, kao i izvedbene umjetnike Damira Bartola Indoša i Tanju Vrvilo. Potonji su izvedbenim predavanjem prikazali različite oblike uporabe svojih recikliranih, inovativnih instrumenata poput šahtofona i šarolikoga audio i video gradiva izvedbi pitajući se što ostaje od izvedbenog materijala kada se on posreduje digitalnim alatima i virtualnim prostorima u izvođačkoj odsutnosti.

Konferencija se, kako je i nastojala, pokazala kao značajno uporište daljnjim međunarodnim suradnjama u kontekstu teatrologije i digitalne humanistike. Dogovori između izlagača za realizaciju novih istraživačkih programa i radionica već su u tijeku, a videozapisi i materijali konferencije pripremaju se za što vidljiviji otvoreni pristup. Videosnimke već su dostupne na DARIAH-HR YouTube kanalu, a cjelokupni, posebno uređen sadržaj početkom lipnja će se naći i na edukativnoj DARIAH-Campus platformi. ■